Region Stockholm

18

Yttrande över promemorian ”Stärkt styrning av it och digitalisering”

HSN 2020-1510

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Verksamhetsplanering och uppföljning
Lisa Hagberg

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-12-21

HSN 2020-1510

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över promemorian ”Stärkt styrning av it och digitalisering”

Ärendebeskrivning

Regionledningskontoret har översänt promemorian ”Stärkt styrning av it och digitalisering” (RS 2020-0242) till hälso- och sjukvårdsnämnden för yttrande.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Beskrivning av indelning av tjänster som hälso- och sjukvårdsförvaltningen idag förvaltar och tillhandahåller, inklusive exempel på tjänster (bilaga 1)
Promemorian: Stärkt styrning av it och digitalisering RS 2020-0242.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar detta till regionstyrelsen.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Rotel 1 har remitterat för yttrande bilagd promemoria; Stärkt styrning av it och digitalisering RS 2020-0242. I remissen ligger att roteln vill ha hälso- och sjukvårdsnämndens synpunkter på promemorian som ett led i beredningen av ett ärende avsett att beslutas vid regionfullmäktiges sammanträde den 4 maj 2021. Synpunkter som belyser fördelningen utifrån beställar-utförarmodellen och vårdproduktionens förutsättningar att ansvara för digitala tjänster som även omfattar privata vårdgivare efterfrågas särskilt.

Verksamhetsstyrning av it och digitalisering och ett tydligt och aktivt ägarskap är en viktig framgångsfaktor för Region Stockholms digitalisering, liksom en högre grad av gemensamt arbete med utgångspunkt i regionens samlade behov och krav (Strategi för it och digitalisering, RS 2019-0669).

För att stärka styrningen av it och digitalisering föreslår regionledningskontoret att styrningen följer den ordinarie nämndstrukturen samtidigt som vissa nämnder ges ansvar för att hålla ihop organisationen som helhet inom särskilt utpekade verksamhetsområden. Avseende de digitala tjänster som i första hand berör hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag föreslås att hälso- och sjukvårdsnämnden ska ansvara för digitala tjänster som stöttar beställaruppdraget och Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) ska ansvara för digitala tjänster som stöttar vårdproduktionen.

Strategin för it och digitalisering (RS 2019-0669) fastställer att ett aktivt ägarskap för digitalisering är en av de avgörande framgångsfaktorerna för att säkerställa att Region Stockholms digitala tjänster uppfyller verksamhetens behov likväl som lagkrav. Digitalisering och verksamhetsutveckling med hjälp av it behöver ägas av respektive nämnd och bolag. Varje nämnd och bolag ska driva ett aktivt arbete för att utveckla den egna verksamheten med stöd av digitala tjänster.

Digitaliseringsstrategin fastställer vidare att varje digital tjänst i Region Stockholm ska ha en utpekad nämnd eller ett bolag som ägare med ansvar för förvaltning och utveckling under hela tjänstens livscykel. Ansvaret omfattar alla aspekter såsom funktionella, organisatoriska, ekonomiska, juridiska, tekniska och säkerhetsmässiga.

Ägarskap kan inte delas mellan nämnder och bolag, men en nämnd eller ett bolag kan ges i uppdrag att utöva ägarskap för en tjänst som nyttjas av flera nämnder och bolag. Den nämnd eller det bolag som ges ett sådant uppdrag har fullt mandat att besluta om tjänstens utformning inom ramen för uppdraget. Ägarskap ska dock utövas med respekt för samtliga nämnders och bolags behov.

<u>Hälso- och sjukvårdsnämndens och vårdens kunskapsstyrningsnämnds ansvar idag</u>

Enligt hälso-och sjukvårdsnämndens reglemente (LS 2018-0731) utövar nämnden ledning över hälso- och sjukvårdsverksamheten i region

Stockholm. Detta innebär att ansvar att finansiera och styra hälso- och sjukvården och tandvården genom avtal och överenskommelser med privata utförare och Region Stockholms nämnder och bolag. Därtill har nämnden även ansvar för att hälso- och sjukvården utformas och anpassas till befolkningens behov och för att produktionen av hälso- och sjukvård styrs, samordnas och följs upp på ett effektivt sätt. Nämnden har också ansvar för att utveckla och främja valfrihet och tillgänglighet, förbättrad folkhälsa samt ansvar för samverkan med bl.a. kommuner. Enligt reglementet har hälso- och sjukvårdsnämnden således ett övergripande ansvar som omfattar såväl beställarroll som ansvar för hälso- och sjukvården som system.

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd ska enligt sitt reglemente utöva ledning av kunskapsstyrningsorganisationen inom Region Stockholms hälso- och sjukvård och tandvård. Detta innebär bland annat ansvar för frågor om kvalitetsregister, ansvar för Region Stockholms ansvar för programområden inom ramen för den nationella kunskapsstyrningsorganisationen samt säkerställa att kunskapsstödet till hälso- och sjukvården samt tandvården struktureras för att ge bästa möjliga nytta för patienterna, ansvar för patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.

Tjänster där ägarskap och samordning idag ligger på hälso-och sjukvårdsförvaltningen

Mot bakgrund av nämndernas uppdrag ansvarar hälso-sjukvårdsförvaltningen ett flertal olika digitala tjänster. Det rör sig om cirka 130 it-system och tjänster, inklusive regional samordning av nationella tjänster. Teknisk drift av tjänsterna hanteras i huvudsak av Serviceförvaltningen IT. Dessa tjänster och system kan beskrivas enligt nedan. En sammanställning över exempel på tjänster beskrivs i bilaga 1.

Tjänster som stödjer beställaruppdraget

Dessa tjänster har till syfte att stödja hälso- och sjukvårdsförvaltningens förmåga att styra, avtala, ersätta och följa upp vård. Här ingår exempelvis tjänster för beräkning av ersättning för utförd vård, för att registrera listning och väntetider samt tjänster för vårdgivares fakturahantering. Sammantaget rör det sig om ca 30 tjänster. Flera av dessa används av regionens vårdgivare.

Tjänster som stödjer informationshantering i hälso- och sjukvårdssystemet och i regionen

Dessa tjänster har till syfte att skapa förutsättningar för gemensam informationshantering i hälso- och sjukvårdssystemet och i vissa fall även i regionen som helhet. Här ingår exempelvis system samt regelverk och hantering för stöd av gemensamma termer och begrepp, koder och klassifikationer, katalogtjänst och behörighetsstyrning. Vidare ingår regelanpassat stöd för identitetskontroll och behörighetsstyrning för hela Region Stockholms personal samt grupper inom hälso- och sjukvårdssystem i Stockholm.

Tjänster som stödjer kunskapsstyrning, vårdkontinuitet och patientsäkerhet

Dessa tjänster har till syfte att stödja kunskapsstyrning och vårdkontinuitet i hälso- och sjukvårdssystemet. Här ingår till exempel tjänster som beslutsstöd vid läkemedelsförskrivning, hänvisningsstöd för symtombedömning och hänvisning i första linjen och samordnad hantering av vårdövergångar mellan region och kommun. Även system för avvikelsehantering ingår här.

Nationella tjänster riktade i första hand till invånare

Dessa tjänster ägs och förvaltas av den nationella aktören Inera AB. Hälso- och sjukvårdsnämnden finansierar dessa tjänster och hälso- och sjukvårdsförvaltningen svarar för den regionala samordningen. Det handlar framförallt om invånartjänster som tillgängliggörs via 1177.se. Tjänsterna spelar en viktig roll avseende nämndens uppdrag att utveckla och främja valfrihet och tillgänglighet. I sin beställarroll ansvarar Hälso- och sjukvårdsförvaltningen för att kravställa på vissa av dessa tjänster i vårdavtal.

Tjänster som stödjer processer i hälso- och sjukvårdssystemet

Dessa tjänster har till syfte att stödja informationsöverföring vårdgivare sinsemellan och även mellan vårdgivare och hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Här ingår exempelvis beställnings- och journalsystem för vaccin och vaccinationer, gemensam lagring av bilddiagnostik och system för överföring av patientinformation mellan ambulans och mottagande sjukhus.

Överväganden

Hälso- och sjukvårdsnämnden välkomnar förslag om en tydligare ansvarsfördelning för styrning av it. Nämnden välkomnar också den föreslagna uppdelningen av ansvaret för digitala tjänster mellan beställare och utförare på hälso- och sjukvårdens område. Den föreslagna uppdelningen behöver dock kompletteras med ytterligare ett perspektiv; nämligen hälso- och sjukvårdsnämndens och kunskapsstyrningsnämndens systemövergripande ansvar.

Hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd har utöver beställarrollen, även ett övergripande ansvar för hälso- och sjukvårdssystemet och därmed även digitala tjänster som stödjer detta. Vissa av dessa tjänster används i vårdproduktionen. Som exempel kan nämnas e-tjänsten ”Journalen”. Denna tjänst ägs av Inera AB, kravställs av hälso- och sjukvårdsförvaltningen i vårdavtal och används av vårdgivare för att tillgodose invånarens tillgång till sin journalinformation. Detta exempel visar på att det finns tjänster som befinner sig i en gråzon mellan beställar-/systemansvaret å ena sidan och utföraransvaret å andra sidan. Invånares tillgång till sin journalinformation är en viktig aspekt i det uppdrag som hälso- och sjukvårdsnämnden har att främja tillgänglighet och valfrihet varför det också är viktigt att kunna kravställa på i avtal.

Vårdens kunskapsstyrningsnämnd har ett övergripande ansvar för kunskapsstyrningsorganisationen i regionen. Inom ramen för detta ansvar tillhandahåller hälso- och sjukvårdsförvaltningen bland annat kunskapsstöd för läkemedelsförskrivning och symtombedömning och hänvisning till rätt vårdnivå. Dessa tjänster används i vårdproduktionen men är också viktiga ur ett system- och styrningsperspektiv.

Perspektivet avseende systemansvaret lyfts även tydligt fram i Region Stockholms budget 2021 (RS 2020-0469): ”Inom hälso- och sjukvården behöver ansvaret för it och digitalisering följa uppdelningen i beställar- och utförarroller. Hälso- och sjukvårdsnämnden ska ansvara för den it och digitalisering som krävs för att på ett effektivt sätt agera som beställare och ansvara för system som stödjer hälso- och sjukvårdssystemet. System och applikationer som krävs för att bedriva vård behöver dock hanteras vårdnära inom produktionen.”

Definitionen av *ägarskap för tjänst* i strategin för it och digitalisering (RS 2019-0669) innefattar enligt förvaltningens bedömning att den som äger tjänsten också ska ha rådighet över tjänsten. Givet det reglementsbundna ansvar som åligger hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd är det viktigt att nämnderna fortsatt har rådighet

över de tjänster som stödjer nämndernas uppdrag. Detta gäller särskilt de tjänster som innehåller element av styrning av hälso- och sjukvårdssystemet som helhet.

Förvaltningens bedömning är att det inte är lämpligt att överlåta ägarskap för tjänster där nämnderna idag är ägare på grund i kraft av reglementsbundet ansvar. Det finns dock tjänster som ägs och förvaltas av hälso- och sjukvårdsförvaltningen som tillhandahålls där det reglementsbundna ansvaret inte är lika tydligt och där det finns en stark verksamhetskoppling. Avseende dessa tjänster kan en flytt av ägarskap närmare vårdproduktionen vara lämplig. Eventuellt flytt av ägarskap bör föregås av en risk- och konsekvensanalys. Nedan följer en bedömning av respektive grupp av tjänster utifrån dessa principer.

Tjänster som stödjer beställaruppdraget

De tjänster som hälso-och sjukvårdsförvaltningen ansvarar för som är renodlade tjänster för att stödja beställaruppdraget; alltså inrapportering av, ersättning för och uppföljning av producerad vård bedöms inte som aktuella för en flytt av ägarskap.

Tjänster som stödjer informationshantering i hälso- och sjukvårdssystemet och i regionen

Avseende de tjänster som har till syfte att skapa förutsättningar för gemensam informationshantering i hälso- och sjukvårdssystemet, och i vissa fall även i regionen som helhet, bedöms de inte som aktuella för flytt av ägarskap med vissa undantag. Delar av de it-infrastrukturstjänster som hälso- och sjukvårdsförvaltningen idag tillhandahåller används för generiska behov i hela regionen. Detta gäller till exempel regiongemensamma identitets- och behörighetsfrågor. Här bör Regionstyrelsens ansvar och ägarskap förtydligas mot bakgrund av deras föreslagna ansvar för tjänster inom it-infrastruktur.

Tjänster som stödjer kunskapsstyrning, vårdkontinuitet och patientsäkerhet

Tjänsterna som har till syfte att stödja kunskapsstyrning, vårdkontinuitet och patientsäkerhet har ett viktigt systembärande perspektiv. De möjliggör bland annat det ansvar som hälso- och sjukvårdsnämnden har enligt reglementet avseende att hälso- och sjukvården utformas efter befolkningens behov och att produktionen av hälso- och sjukvård styrs,

samordnas och följs upp på ett effektivt sätt. Mot bakgrund av detta bedöms dessa tjänster generellt inte som lämpliga för flytt av ägarskap. Ett möjligt undantag är dock det system som stödjer samverkan vid vårdövergångar mellan regionen och kommuner. Tjänsten har starka kopplingar till mycket vårdnära processer och det kan vara lämpligt att utreda förutsättningarna för en flytt av ägarskap.

Nationella tjänster riktade i första hand till invånare

De nationella tjänsterna avser i första hand invånartjänster som tillhandahålls av Inera AB. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen ansvarar för den regionala samordningen. Dessa tjänster används av vårdgivare men har även ett invånar- och systemperspektiv samt har betydelse för hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för att främja och utveckla valfrihet och tillgänglighet. Mot bakgrund av detta bedöms det fortsatt lämpligt att hälso- och sjukvårdsnämnden finansierar tjänsterna och att hälso- och sjukvårdsförvaltningen även fortsättningsvis står för den regionala samordningen. I detta ansvar ingår också att samverka med vårdproduktionen i den dialog om utformningen av tjänsterna som förs med Inera AB.

Processer i hälso- och sjukvårdssystemet

När det gäller vissa tjänster som stödjer processer i hälso- och sjukvårdssystemet och som inte tillhandahålls mot bakgrund av ett tydligt reglementsbundet ansvar samt har en stark verksamhetskoppling kan en flytt av ägarskap till vårdproduktionen vara lämplig. En initial bedömning pekar på att tjänsterna bild- och funktion, e-remiss och e-recept kan vara sådana tjänster. Fortsatt utredningsarbete samt en risk- och konsekvensanalys är dock nödvändiga för att säkerställa att förutsättningarna finns.

Enligt bedömning av regionens jurister finns inga juridiska hinder för Stockholms läns sjukvårdsområde att tillhandahålla vissa tjänster till andra vårdgivare, inklusive privata vårdgivare. Detta under förutsättning att vårdgivarna har avtal med regionen och det handlar om tjänster som redan idag tillhandahålls av hälso- och sjukvårdsförvaltningen och som är en förutsättning för att bedriva vård i Region Stockholm.

För att säkerställa konkurrensneutraliteten förutsätter Regionledningskontorets förslag att hälso- och sjukvårdsförvaltningen i sin beställarroll uppdrar SLSO att tillhandahålla de digitala tjänster som

bedöms lämpliga för en flytt av ägarskap. Det innebär att det behöver finnas en särskild avtalsrelation mellan hälso- och sjukvårdsförvaltningen och SLSO där SLSO ges i uppdrag att på lika villkor tillhandahålla aktuella digitala tjänster till alla vårdgivare med avtal. Uppdragen och tillhörande avtal bör utgå från tydliga leveransmål, inkludera kontinuerlig utveckling av tjänsterna samt beakta digitaliseringen snabba utvecklingstakt.

I sammanhanget ska tilläggas att det pågår ett separat utredningsarbete avseende den prehospitala vården mot bakgrund av ett uppdrag i budget. Utredningen kan komma att påverka ägarskap för digitala tjänster som stödjer den prehospitala vården, framförallt FRAPP. Utredningsarbetet förväntas vara klart kvartal 1 2021.

Ekonomiska konsekvenser
Realiseras regionledningskontorets förslag kring stärkt styrning av it och digitalisering och det medför ett renodlat ägarskap för vissa tjänster i linje med det som beskrivs i yttrandet kan det bidra till effektiviseringar och därmed positiva konsekvenser för ekonomin.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Realiseras regionledningskontorets förslag kring stärkt styrning av it och digitalisering och det medför ett renodlat ägarskap för vissa tjänster närmre vårdproduktionen kan det bidra till utveckling av tjänsterna som medför positiva konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Förslaget förväntas få oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Förslaget förväntas få oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Realiseras regionledningskontorets förslag kring stärkt styrning av it och digitalisering och det medför ett renodlat ägarskap för vissa tjänster närmre vårdproduktionen bör detta inte påverka administrationen hos vårdgivarna.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Lena Furmark

Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Björn Eriksson, 2020-12-21

HSN 2020-1510
Yttrande över ”Stärkt styrning av it och digitalisering”

Bilaga 1
Beskrivning av indelning av tjänster som hälso- och sjukvårdsförvaltningen idag förvaltar och tillhandahåller, inklusive exempel på tjänster.

1. *Tjänster som stödjer beställaruppdraget*

Här ingår ett trettiotal tjänster som stödjer hälso- och sjukvårdsförvaltningens ansvarar för som är renodlade tjänster för att stödja beställaruppdraget; alltså inrapportering av, ersättning för och uppföljning av producerad vård bedöms inte som aktuella för ett byte av ägarskap.

Några exempel på tjänster som ingår:

- ADA: hälso- och sjukvårdsförvaltningens avtalsdatabas. Databasen kopplar ihop avtalsnummer med uppdragsnummer och för över till kodservern.
- Ersmo: en e-tjänst för beräkning av ersättning för utförd vård.
- Liston: en e-tjänst för vårdgivare att registrera listade patienter.

2. *Tjänster som stödjer informationshantering i hälso- och sjukvårdssystemet och i regionen*

I tjänster som stödjer informationshantering ingår cirka tio tjänster och system.

Några exempel på tjänster som ingår:

- Elektroniska katalogen, EK: EK skapar och lagra information om person, organisation, och funktion. Katalogen innehåller grunddata om organisationer och vårdgivare som verkar inom Region Stockholms olika förvaltningar såsom exempelvis Hälso och sjukvård, Kultur, Trafiknämnden, Patientnämnden, regionledningskontoret samt kommuner. Informationen i EK används av många olika tjänster och utgör viktigt underlag för behörighetsstyrning, olika säkerhetslösningar, organisations- och personinformation samt för sök- och jämförelsetjänster.
- Kodservern: Ett stöd för vårdgivare som använder regionens gemensamma koder och klassifikationer. I kodservern finns sökbara kod- och klassifikationslistor som på olika sätt stöder vården och omsorgens behov av vårdkontaktsregistrering och rapportering. Med koderna registrerar vårdgivarna till exempel besök, läkemedel och diagnos.
  Vårdgivare som har avtal med Region Stockholm måste använda vissa av koderna.
- Regional Tjänsteplattform (RTP): En teknisk plattform som förenklar, säkrar och effektiviserar informationsutbytet mellan olika IT-system inom vård och omsorg. Varje tjänst som vill ansluta till RTP använder så kallade tjänstekontrakt, som beskriver hur informationsöverföringen ska gå till mellan de olika systemen och tjänsterna.

3. *Tjänster som stödjer kunskapsstyrning, vårdkontinuitet och patientsäkerhet*

Här ingår cirka 20 tjänster som har till syfte att stödja kunskapsstyrning, vårdkontinuitet och patientsäkerhet har ett viktigt systembärande perspektiv.

Några exempel på tjänster som ingår:

- Kloka listan: Ett evidensbaserat kunskapsstöd inom läkemedelsområdet. Kloka listan är en webbaserad tjänst som innehåller information om rekommenderade läkemedel i Region Stockholm.
- Hänvisningsstödet: Ett webbaserat kunskapsstöd för hänvisning av patienter till rätt vårdform baserat på symtom och brådskandegrad. Tjänsten används i hela regionen.
- Janusinfo: En webbplats innehållande kommersiellt obunden läkemedelsinformation för vårdgivare. Här presenteras information från bland annat Kloka listan och läkemedelskommittén.
- Janusmed: Janusmed med är en samling av tjänster som stödjer läkemedelsförskrivning varav vissa tillhandahålls av regionen till andra regioner genom samarbete med Inera AB och till apoteksaktörer via E-hälsomyndigheten. Två exempel är tjänsten ”Janusmed fosterpåverkan” som tillhandahåller bedömningar av eventuella risker för fostret när mamman använder läkemedel under graviditet och Janusmed interaktioner som stödjer bedömning av interaktioner mellan olika läkemedel.

4. *Nationella tjänster riktade i första hand till invånare*

De nationella tjänsterna avser i första hand invånartjänster som tillhandahålls av Inera AB. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen ansvarar för den regionala samordningen. Här ingår cirka trettio tjänster.

Några exempel på tjänster som ingår:

- 1177 Vårdguiden: 1177 Vårdguiden på webben är landstingens och regionernas gemensamma tjänst till allmänheten för råd om vård på webb och telefon. På 1177.se kan Sveriges invånare få hälso- och sjukvårdsinformation via webben, anonymt ställa frågor och få ett personligt svar, leta vård i hela Sverige och använda lokala e-tjänster för att kontakta vården. 1177 är helt öppen och ej personlig.
- 1177 Vårdguidens e-tjänster: Här ingår tjänster som av/omboka tid, beställa journalkopia, förlänga sjukskrivning, förnya hjälpmedel och förnya recept.
- Journalen: En e-tjänst som ger invånare tillgång till sin egen journalinformation från olika journalsystem.
- Nationell patientöversikt (NPÖ): En e-tjänst som gör det möjligt för behörig vårdpersonal att med patientens samtycke ta del av journalinformation som registrerats hos landsting, kommuner och privata vårdgivare i hela landet.

5. *Processer i hälso- och sjukvårdssystemet*

Här ingår cirka tjugo tjänster. Några exempel på tjänster som ingår:

- Bild- och funktionstjänsten: En gemensam inlagringsfunktion av röntgenbilder för vårdgivare.
- E-recept: En gemensam kommunikationsnod för e-recept som möjliggör att förskrivna recept överförs till E-hälsomyndighetens receptregister.
- E-remiss: En tjänst som möjliggör att vårdgivare kan skicka och ta emot allmänremisser elektroniskt mellan olika journalsystem.
- Vaccinera: Ett rapporterings-, beställnings- och journalsystem för vaccin och vaccinationer i SLLVaccinera (en e-tjänst som används av vårdgivare för journalföring av utförda vaccinationer mot Polio, HPV, säsongsinfluensan och pneumokocker i Region Stockholm). Varje vaccination registreras i Vaccinera som ett separat besök där den obligatoriska hälsodeklarationen i elektroniskt format knyts

samman med varje patient. I Vaccinera kan vårdgivarna även ta ut standardrapporter för uppföljning.

Regionledningskontoret

PM
2020-09-24

Diarienummer
RS 2020-0242

Stärkt styrning av it och digitalisering

Regionledningskontoret föreslår en tydligare ansvarsfördelning för styrning av it, där digitala tjänster som nyttjas av flera nämnder och bolag samlas hos en utpekad nämnd med ansvar för utveckling och tillhandahållande av digitala tjänster.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
Den av regionfullmäktige beslutade strategin för it och digitalisering (RS 2019-0669) fastställer att styrningen av it och digitalisering ska vara integrerad i verksamhetsstyrningen och att ett tydligt och aktivt ägarskap är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för Region Stockholms digitalisering tillsammans med en högre grad av gemensamt arbete med utgångspunkt i Region Stockholms samlade behov och krav. Strategin stärks vidare av intentionerna i budget 2020 för Region Stockholm (RS 2019-0829) avseende en integrerad ledning och styrning där nämnder och bolag är en del av en helhet där suboptimeringar undviks och där den egna nämndens måluppfyllelse inte sker på bekostnad av andra nämnders förmåga att nå sina mål.

För att stärka styrningen av it och digitalisering och samtidigt stärka organisationens förmåga att samordna arbetet föreslår regionledningskontoret att styrningen följer den ordinarie nämndstrukturen samtidigt som vissa nämnder ges ansvar för att hålla ihop organisationen som helhet inom särskilt utpekade verksamhetsområden.

Regionledningskontoret föreslår att följande nämnder får nedan särskilda ansvar:

- Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för digitala tjänster som stöttar beställaruppdraget

- Stockholms läns sjukvårdsområde ansvarar för digitala tjänster som stöttar vårdproduktionen
- Trafiknämnden ansvarar för digitala tjänster som stöttar kollektivtrafiken
- Regionstyrelsen ansvarar för digitala tjänster som stöttar regional utveckling
- Regionstyrelsen ansvarar för digitala tjänster inom verksamhetsstöd
- Regionstyrelsen ansvarar för tjänster inom it-infrastruktur.

Nämnder med särskilda utpekade ansvarsområden föreslås även ansvara för att centralt samordnade upphandlingar sker inom ramen för området så att graden av gemensamma tjänster ökar över tid. Övriga nämnder och bolag ska bistå i arbetet så att behov och krav speglar Region Stockholms samlade behov och att tjänsterna införs i verksamheterna.

Med skapandet av fastighets- och servicenämnden har Region Stockholm skapat en organisationsmodell för att samla gemensamma stödfunktioner. Detta för att övriga nämnder och bolag ska kunna fokusera på sina kärnverksamheter. Inom området it-infrastruktur har nämnden en tydligt utpekad roll som samlad intern leverantör utifrån övriga nämnder och bolags behov av tjänster. Rollen behöver i praktiken stärkas ytterligare och övriga nämnder och bolag behöver fortsatt bidra till att föra över verksamhet till fastighets- och servicenämnden för att Region Stockholm ska kunna realisera nyttorna med modellen.

Bakgrund

Region Stockholms arbete med digitaliseringen har återkommande varit föremål för utredningar och olika former av åtgärder. Under 2017–2019 har ett större arbete genomförts för att dra slutsatser och föreslå åtgärder med anledning av de många utredningarnas i stort sett samfälliga rekommendationer. Inriktningar för arbetet redovisades och beslutades en första gång i ärendet Utvecklad it-styrning inom SLL, inriktning för fortsatt arbete (LS 2018-0197).

Gemensam slutsats i de utredningar som gjorts är att Region Stockholms förmåga inom it och digitalisering, speciellt vad gäller stabilitet i drift och utvecklingstakt, anses lägre än den skulle kunna vara. Som skäl för detta anförs i de flesta fall bristande styrning och samordning. Regionrevisorerna har också, framförallt i granskningen av Region Stockholms arbete med eHälsa (LS 2016-1603), lyft fram att it-styrningen i hög grad sker på informell grund, med svag förankring i nämndstrukturen.

I framtagandet av den av regionfullmäktige beslutade strategin för it och digitalisering (RS 2019-0669) gjorde regionledningskontoret en grundlig genomgång av framgångsfaktorer för Region Stockholms digitalisering. Analysen byggde på tidigare utredningar och revisioner, och vilade på de inriktningar som dåvarande landstingsstyrelsen beslutade för fortsatt utveckling av styrningen inom it kompletterad med en dialog med Region Stockholms verksamheter avseende de aktuella utmaningarna.

För att öka Region Stockholms förmåga att realisera digitaliseringens nyttor lyfter strategin för it och digitalisering fram följande fem framgångsfaktorer som särskilt avgörande givet organisationens förutsättningar:

1. Verksamheterna ska ta ett aktivt ägarskap för digitaliseringen
2. Organisationen ska ha en hög digital kompetens
3. Digitaliseringen ska kännetecknas av en hög grad av gemensamt arbete
4. It-miljön ska möjliggöra verksamhetsutveckling
5. It-miljön ska vara robust och säker

Strategins framgångsfaktorer avseende hög grad av gemensamt arbete förstärks ytterligare av intentionerna i budget 2020 för Region Stockholm (RS 2019-0829) avseende att varje nämnd och bolag är en del av en helhet och att arbetet vid nämnder och bolag ska bedrivas med hänsyn till att samtliga regionfullmäktiges mål ska genomföras, inte bara de som rör den specifika nämnden eller bolaget.

Digital tjänst definieras i strategin för it och digitalisering som system, applikationer eller enskilda funktioner inklusive underliggande komponenter och supportande processer som skapar ett värde för slutanvändaren. Varje digital tjänst i Region Stockholm ska enligt strategin ha en utpekad nämnd eller ett bolag som ägare med ansvar för förvaltning och utveckling under hela tjänstens livscykel. Ansvaret omfattar alla aspekter såsom funktionella, organisatoriska, ekonomiska, juridiska, tekniska och säkerhetsmässiga.

Detta ärende berör hur styrningen av it och digitalisering ska stärkas för att uppnå framgångsfaktorerna i strategin och intentionerna i budget 2020 för Region Stockholm (RS 2019-0829) genom att tydliggöra hur ägarskap för digitala tjänster fördelas mellan nämnder.

Överväganden

Principer för ansvarsfördelning

Region Stockholms tillämpar en beställarutförarmodell för styrning av vård och kollektivtrafik. Modellen grundas på principen att beställande nämnder ska besluta vad som ska göras och utförande nämnder och bolag ska stå för att omsätta detta i praktiken. Ett formaliserat ägarskap och en starkare samordning är centrala framgångsfaktorer i strategin för it och digitalisering som behöver följa beställarutförarmodellen och beskrivs vidare i detta ärende. Regionledningskontoret föreslår följande fördelning av ägarskapet för digitala tjänster inom respektive verksamhetsområde:

- Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för digitala tjänster som stöttar beställaruppdraget
- Stockholms läns sjukvårdsområde ansvarar för digitala tjänster som stöttar vårdproduktionen
- Trafiknämnden ansvarar för digitala tjänster som stöttar kollektivtrafiken
- Regionstyrelsen ansvarar för digitala tjänster som stöttar regional utveckling
- Regionstyrelsen ansvarar för digitala tjänster inom verksamhetsstöd
- Regionstyrelsen ansvarar för tjänster inom it-infrastruktur

Utifrån ansvar enligt ovan föreslår regionledningskontoret att utpekade nämnder får i uppdrag att genomföra de centralt samordnade upphandlingar som krävs för att över tid öka graden av gemensamma tjänster, som enligt strategin för it och digitalisering (RS 2019-0669) är obligatoriska för nämnder och bolag. Utifrån ovanstående ansvarsfördelning kommer erforderliga förändringar och tillägg i reglemente föreslås i kommande tjänstemannautlåtande. Övriga nämnder och bolag ska bistå i arbetet så att behov och krav speglar Region Stockholms samlade behov och att tjänsterna införs i verksamheterna.

Med ovanstående struktur säkerställs en övergripande ansvarsfördelning för att samordna Region Stockholms it och digitalisering på ett sätt som följer ordinarie nämndstruktur med förstärkt samordningsansvar inom områden där flera nämnder och bolag verkar. Regionledningskontoret bedömer att det ökar möjligheten att etablera och nyttja gemensamma tjänster och att nämnder och bolag istället kan fokusera på verksamhetsnära och verksamhetsutvecklande tjänster såsom applikationsutveckling och förvaltning.

Särskilt om regionstyrelsens ansvar för verksamhetsstöd och it-infrastruktur
Regionstyrelsen ansvarar i reglemente (LS 2018-0731, RS 2020-0284) för att leda och samordna Region Stockholm inom ett antal områden. I ansvaret ingår att definiera och beställa gemensamma tjänster. Med ansvaret följer att säkerställa att de gemensamma tjänsterna tar hänsyn till samtliga nämnder och bolags behov. Regionledningskontoret ser detta som en grund för att öka graden gemensamma tjänster men också för att skapa förutsättningar för fastighets- och servicenämnden samt externa leverantörer att kunna bygga effektiva leveranser. Regionledningskontoret föreslår att regionstyrelsen får ansvar för regiongemensamt verksamhetsstöd och it-infrastruktur.

Regionledningskontoret föreslår att regiongemensamma verksamhetsstöd omfattar nedan områden och att regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om gemensamma tjänster inom områdena:

- Ekonomi
- Personal
- Inköp
- Ledning och styrning
- Dokument- och ärendehantering
- Extern webb och intranät

Regionledningskontoret föreslår att regiongemensam it-infrastruktur omfattar nedan områden och att regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om gemensamma tjänster inom områdena:

- Kommunikationstjänster (inkluderat telefoni och datakommunikation)
- It-arbetsplats (inkluderat hårdvara och arbetsplatsapplikationer)
- Kapacitets- och applikationsplattformar (inkluderat datahallar och drifttjänster)
- Användarstöd (inkluderat Service Desk och support)

Särskilt om hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för digitala tjänster som stöttar beställaruppdraget
Utifrån beställarutförarmodellen har hälso- och sjukvårdsnämnden det utpekade beställaransvaret för hälso- och sjukvård, det vill säga att beställa den vård och tandvård som behövs samt följa upp vårdens resultat och kvalitet. Utföraransvaret ligger sedan hos respektive nämnd och bolag samt de privata vårdgivare som utifrån avtal ska leverera den vård som hälso- och sjukvårdsnämnden beställer.

Strategin för it och digitalisering fastställer att styrningen ska vara integrerad i verksamhetsstyrningen i övrigt och den behöver därmed inom hälso- och sjukvården beakta de två perspektiven som beställar-/utförarmodellen medför. För att både beställare och utförare ska kunna ta ett aktivt ägarskap för respektive nämnds och bolags egen digitalisering behöver ägarskapet sorteras utifrån beställar-/utförarmodellen:

- Hälso- och sjukvårdsnämnden ska ansvara för digitala tjänster som krävs för att på ett effektivt sätt agera som beställare. (Beställaransvaret)
- Digitala tjänster som krävs för att bedriva vård hanteras vårdnära inom produktionen. (Utföraransvaret)

Särskilt om Stockholms läns sjukvårdsområde ansvar för digitala tjänster som stöttar vårdproduktionen

Ansvaret för digitala tjänster inom vårdproduktion (utföraransvaret) är idag distribuerat och kännetecknas av en samverkanskultur där formellt ägarskap och kopplingen till den ordinarie linjestyrningen saknas. Att formalisera ägarskapet är en nödvändighet för att realisera strategin för it och digitalisering. För att stärka Region Stockholms förmåga att hålla ihop och driva vårdproduktionens digitalisering sammanhållet föreslås ägarskapet samlas på en nämnd. Genom att samla ägarskapet på en nämnd ökar möjligheterna för de vårdproducerande nämnderna och bolagen att gemensamt bedriva det utvecklingsarbete som krävs för att realisera intentionerna i budget 2020 för Region Stockholm (RS 2019-0829) och strategi för it och digitalisering avseende att öka samordningen för att tillvarata synergier och minska suboptimeringar. Att dela upp ägarskapet för vårdproduktionens it och digitalisering mellan flera nämnder och bolag skulle riskera att befästa den nuvarande samverkanskulturen som bygger på koncensus. Med ägarskapet följer ett ansvar att utifrån budget och strategi bedriva arbetet med utgångspunkt i Region Stockholms samlade behov och krav. I de fall det är fördelaktigt att digitala tjänster även omfattar privata utförare, exempelvis för att förenkla för patienten, så behöver även deras krav och behov beaktas i arbetet.

Med sin centrala roll i nätverkssjukvården inom Region Stockholm föreslår regionledningskontoret att Stockholms läns sjukvårdsområde får ett samlat ansvar för vårdproduktionens digitala tjänster. Detta gäller även om de digitala tjänsterna nyttjas av privata vårdgivare. Regionledningskontoret anser att det skapar en sammanhållen formell struktur med beslutsmandat avseende både enskilda digitala tjänster och initiativ och vid behov av prioriteringar mellan flera olika digitala tjänster eller initiativ. Då Stockholms läns sjukvårdsområde inte har kunskap om alla områden inom

vårdproduktionen krävs ett samarbete med övriga vårdgivare för att säkerställa att den organisation som ska leda digitaliseringsarbetet har en djup verksamhetskompetens. Berörda nämnder och bolag behöver därmed bidra med resurser till arbetet.

Särskilt om trafiknämndens ansvar för digitala som stöttar kollektivtrafiken
Med trafiknämndens ansvar följer ansvar för de digitala tjänster som stöttar kollektivtrafiken, samt tjänster som både omfattar trafiknämnden och färdtjänstnämnden. Detta gäller även om de digitala tjänsterna nyttjas av privata utförare. Trafiknämnden har sedan tidigare en stor del outsourcad it och använder på grund av avtalstider med mera inte de regiongemensamma tjänsterna. Regionledningskontoret föreslår att trafiknämnden aktivt tar en roll i styrningen av de regiongemensamma tjänsterna för att på sikt kunna överföra sina tjänster till de regiongemensamma leveranserna och därmed ytterligare kunna fokusera på den egna kärnverksamhetens behov.

Särskilt om fastighets- och servicenämndens roll
Fastighets- och servicenämnden har en central roll i att Region Stockholms övriga nämnder och bolag ska kunna fokusera på sina kärnverksamheter. Genom att samla Region Stockholm it-leveranser hos nämnden skapas förutsättningar för effektiva och marknadsmässiga leveranser.

Utöver de tjänster som fastighets- och servicenämnden levererar direkt till Region Stockholm övriga nämnder och bolag har nämnden ett ansvar att samordna externa leverantörer för att skapa samordnade leveranser och välfungerande support till Region Stockholms medarbetare.

Principer om styrning avseende medicinsktekniska produkter
Medicintekniska produkter är ett brett område och omfattar allt från förbrukningsartiklar till applikationer och avancerad utrustning. De applikationer som klassas som medicinsktekniska produkter omfattas av strategin för it och digitalisering och ska styras likt andra digitala tjänster. Viss utrustningen har ett starkt beroende till vårdproduktionens digitala tjänster och underliggande it-infrastruktur. Regionledningskontoret föreslår därmed att den styrning som implementeras för it och digitalisering återanvänds för medicinteknisk utrustning som är uppkopplad och kommunicerar med digitala tjänster.

Inom området finns också behovet av att utifrån Region Stockholms inköpspolicy (LS 2018-0667) etablera ett samlat kategoriansvar för

medicinsktekniska produkter. Regionledningskontoret avser komma tillbaka med förslag på kategoriansvariga nämnder och bolag i särskilt ärende om kategoristyrning. För att kategoristyrning och it-styrningen ska fungera tillsammans föreslår regionledningskontoret att kategoriansvarig nämnd eller bolag bedriver arbetet i nära samarbete med Stockholms läns sjukvårdsområde som ansvarar för vårdproduktionens samlade krav och behov på digitala tjänster. Genom ett nära samarbete skapas förutsättningar för att kunna möta verksamheternas behov och samtidigt öka graden samordnade upphandlingar avseende både it och medicinteknik.

Principer om gemensamma tjänster
Av strategin för it och digitalisering finns långtgående krav på att gemensamma tjänster ska vara huvudregeln för Region Stockholms verksamheter. De nämnder som föreslås få ett särskilt ansvar för att samordna Region Stockholms nämnder och bolag inom ett verksamhetsområde behöver aktivt arbeta för att identifiera, definiera och etablera gemensamma tjänster inom det utpekade området. Verksamheter som behöver göra avsteg från nyttjande av gemensamma tjänster ska motivera dessa utifrån sina unika verksamhetsbehov samt varför gemensamma tjänster inte kan användas. Först efter beslut i den nämnd som ansvarar för digitala tjänster inom aktuellt verksamhetsområde får unika lösningar utvecklas.

Principer avseende finansiering av it och digitalisering
Av strategin framgår att finansiering av it och digitalisering är ett verksamhetsansvar och ska hanteras inom ramen för Region Stockholms budgetprocess.

Utifrån styrande principer för investeringar så är det den nämnd eller det bolag som har driftkostnadsansvaret när investeringen står klar som har det yttersta ansvaret och beslutet avseende investeringen. För att förenkla administrationen och skapa en mer förutsägbar ekonomisk situation ska nämnder och bolag köpa tjänster där eventuella underliggande investeringar tas av fastighets- och servicenämnden utifrån att investeringen leder till mångåriga drifts- och kapitalkostnader som Region Stockholms verksamheter ska bära. Investeringarna finansieras sedan genom de avgifter som nämnder och bolag betalar för att nyttja tjänsterna.

Ekonomiska konsekvenser
Nämnder och bolag ska utifrån sin användning bära kostnaden för de digitala tjänster de nyttjar i enlighet med avtal och överenskommelser.